

International Conference on The School of Martyr Soleimani
(ICSMS 2021)

تحلیل کنش‌های گفتاری وصیت نامه شهید سپهبد قاسم سلیمانی

محمد حسین کشکولی*

اصغر اسلامی تنها**

چکیده

وصیت نامه شهید سپهبد قاسم سلیمانی مهمترین سند رسمی به جا مانده از وی است که برای شناخت بنیان‌های فکری و سیره عملی این شخصیت برجسته می‌توان به آن مراجعه کرد و به تحلیل و تفسیر آن پرداخت. یکی از روش‌های اصلی تحلیل این گونه متون به عنوان بخشی از میراث اصیل انقلاب اسلامی، بررسی آن در چارچوب کنش‌های گفتاری و استفاده از کارگفت‌های زبانی است. بر اساس این نظریه، گوینده همزمان با بیان و ادای کلمات کنش‌هایی را صورت می‌دهد که مطالعه آنها می‌تواند محقق را به بافت‌های موقعیتی و لایه‌های پنهان متن نزدیک نماید. بررسی کنش‌های گفتاری وصیت نامه شهید سلیمانی به عنوان یکی اثرگذارترین شخصیت‌های جهان اسلام می‌تواند الگوی مطلوبی برای گفتگوی اثرگذار با نیروی انسانی را پیش روی مدیران قرار دهد. بررسی و تحلیل کنش‌های اظهاری، عاطفی، ترغیبی، تعهدی و اعلامی متن وصیت نامه در این پژوهش هدف گذاری شده است که یافته‌های آن می‌تواند به شکل دهی گفتمان دین محور در تعامل با جامعه از طریق گفتگوی متنی کمک شایانی نماید. تجزیه و تحلیل صورت پذیرفته شده نشان می‌دهد که بیشترین بسامد مربوط به کنش‌های اظهاری و ترغیبی است که شهید سلیمانی برای توصیف وضعیت موجود جهان و ضرورت‌های مسئولیت‌پذیری همگان برای حمایت از ولایت فقیه و نظام اسلامی صورت بندی کرده است.

کلیدواژه‌ها: وصیت نامه شهید قاسم سلیمانی، کنش گفتاری، مدیریت نیروی انسانی، تعامل با مخاطب

* دانشجوی دکتری گروه فرهنگ و ارتباطات دانشگاه باقرالعلوم، قم Royesh89@gmail.com

** استادیار گروه فرهنگ و ارتباطات دانشگاه باقرالعلوم، قم Islamitanha@bou.ac.ir

۱. مقدمه

شهید سپهد قاسم سلیمانی به عنوان یکی از شخصیت های برجسته و تاثیر گذار در عرصه بین المللی و همچنین در فضای داخلی کشور به شمار می رود که مطالعه کنش گری های مختلف وی در عرصه های مختلف سیاسی، اجتماعی و فرهنگی می تواند الگوهای شایسته ای را در مسیر پیشبرد گفتمان انقلاب اسلامی پیش روی ما قرار دهد.

شهید سلیمانی به عنوان یکی از مهمترین فرماندهان مبارزه با تروریسم و استکبار در جهان، گفتمان مقاومت را در کشورهای منطقه تقویت کرد و تحقق گسترش آرمان های انقلاب اسلامی در جهان را در میادین عمل به اثبات رساند. همین ویژگی موجب اقبال عمومی به اهداف وی که همان آرمان های انقلاب اسلامی بود از سوی مردم منطقه شد که آثار این مقبولیت را می توان در تشیع باشکوه میلیونی در عراق و ایران مشاهده کرد. از این رو ابعاد شخصیت و عملکرد اثر گذار شهید سلیمانی را می توان به عنوان یک جریان و مکتب عمیق مورد مطالعه قرار داد.

رهبر معظم انقلاب در خطبه های نماز جمعه پس از شهادت شهید سلیمانی می فرماید: «نتیجه اخلاص [شهید سلیمانی]، همین عشق و وفاداری مردم، همین اشک و آه مردم، همین حضور مردم، همین تازه شدن روحیه انقلابی مردم است. اما اینکه ما بیایم این حوادث را تقویم کنیم، قیمت گذاری کنیم، قدر آنها را بدانیم و ببینیم که اندازه و قیمت این حوادث چقدر است؛ در صورتی تحقق پیدا میکند که حاج قاسم سلیمانی - شهید عزیز - را با چشم یک مکتب، یک راه، یک مدرسه ی درس آموز، با این چشم نگاه کنیم.» (خطبه های نماز جمعه، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷)

۱-۱. بیان مساله

مطالعه وصیت نامه به عنوان یکی از مهمترین اسناد نوشتاری به جای مانده از گذشتگان می تواند مخاطب را به عناصر محتوایی و میدان معنایی و اندیشه نویسنده برساند. وصیت نامه نویسی هنری است که در ادبیات عرب در حوزه خطابه قرار میگیرد و با استفاده از آن میتوان افکار، تلاش ها و آرزوهای افراد را کشف کرد و بسیاری از مسائل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و دینی را از درون آن استخراج کرد. همچنین به عنوان یک رفتار زبانی در یک بستر ویژه اجتماعی نگاشته می شود که نویسنده تلاش می کند اهداف خود را در قالب جملات به بازماندگان منتقل نماید. این تعامل متنی نوعی از ارتباط فردی و اجتماعی محسوب می شود که بررسی دقیق آن از منظر فنون زبان شناسی، سخنوری و تبیین میزان بلاغت کلام در شگردهای گفتگو با مخاطب و تاثیر گذاری هدفمند بر افکار عمومی موثر است.

وصیت نامه شهید سپهبد قاسم سلیمانی به عنوان یک شخصیت اثرگذار بین‌المللی که دارای ابعاد پیچیده و قابل تاملی است این هدف مهم را محقق نماید و ذهنیت پژوهشگران را برای طراحی یک مدل تعاملی کارآمد مبتنی بر الگوی مخاطب شهید با مخاطب در سیاستگذاری و مدیریت نیروی انسانی شکل دهد.

یکی از نظریات مطرح در حوزه علم کاربرد شناسی زبان (پراگماتیسیم)^۱ و معناشناسی^۲ که می‌تواند زمینه‌های فهم بیشتر معنا و تفسیر متون فراهم آورد «نظریه کنش گفتاری»^۳ است. به اعتقاد پات^۴ از آنجا که نظریه کنش گفتاری ما را وامی‌دارد تا همه متن‌ها را به عنوان کنش در نظر بگیریم، متن‌های مذهبی نیز باید به عنوان کنش‌های دینی محسوب شوند (پات، ۱۹۸۸: ۹۲). از این رو وصیت نامه شهید سلیمانی را به عنوان یک متن الهی سیاسی می‌توان کنشگری فعال در این عرصه دانست و به تفسیر آن پرداخت.

اصل اساسی نظریه کنش گفتاری آن است که هیچ مکالمه‌ای در خلارخ نمی‌دهد. شناخت و توجه به بافت^۵ ضروری است. در تحلیل و تفسیر کنش‌های گفتار هر متنی، توجه به بسترهای اجتماعی، تاریخی و ادبی آن متن اهمیت بسیاری دارد. «این نظریه با تحلیل رابطه زبان با کاربران آن از رهگذر حالت‌های ذهنی همچون باور، تمایل، نظایر و به ویژه عمل و ادراک آن، رابطه ارگانیسیم را با جهان برقرار می‌کند.» (سرل، ۱۹۸۳: ۷)

با استفاده از این رویکرد می‌توان به تحلیل کنش‌های گفتاری هر نوع متنی پرداخت و لایه‌های پنهان آن از جمله اهداف و مقصود و روش‌های گفتگوی نویسنده را از این زاویه آشکار ساخت و به درک عمیق‌تری از متن رسید.

پژوهش‌هایی از این قبیل که مبتنی بر نوع نگاه مخاطب در خوانش متون است، علاوه بر اینکه الگویی کاربردی از نظریه‌های زبان‌شناسی ارائه می‌دهد، مسیر را برای پژوهش‌هایی بر همین مبنا فراهم می‌آورد. همچنین می‌تواند الگویی شایسته برای مخاطب اثرگذار در قالب متون کتبی پیش روی طراحان و سیاست‌گذاران قرار دهد.

در این تحقیق به بررسی و تحلیل کنش‌های گفتاری وصیت نامه شهید سپهبد قاسم سلیمانی می‌پردازیم و علاوه بر تبیین موقعیت کیفی گزاره‌ها، کنش گفتاری پایه و پرکاربرد متن را تعیین می‌نماییم. بررسی تحلیلی گفتگوی شهید با مخاطبان در متن وصیت نامه مبتنی بر تفسیر کنش‌ها نیز مورد هدف این تحقیق قرار دارد.

^۱ Pragmatics

^۲ Semantics

^۳ Speech Act Theory

^۴ Patte

^۵ Context

۲-۱. ضرورت و اهمیت پژوهش

به صورت کلی می توان ضرورت و اهمیت این پژوهش را در پنج دسته اساسی بیان کرد:

۱- شخصیت بین المللی شهید سلیمانی

۲- تاکید رهبر معظم انقلاب بر مطالعه مکتب سلیمانی

۳- اهمیت وصیت نامه الهی سیاسی شهید سلیمانی به عنوان مهمترین سند به جای مانده از شهید

۴- کارآمدی متن پژوهی نظریه کنش گفتاری برای کشف روش های مخاطب و رسیدن به لایه

های پنهان مقصود نویسنده

۵- نیاز حوزه مدیریت به الگوهای کارآمد گفتگو با مخاطب

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱. وصیت نامه

واژه وصیت که صورت عربی آن وصیة و جمع آن وصایا است، اسم مصدری برگرفته از وصی، یوصی و توصیه به معنای عهد است. در کتاب های لغت عربی، ذیل ماده وصیه معانی مختلفی مانند عهد کردن، سفارش کردن، توصیه کردن، واگذار کردن، مأمور کردن و وصل کردن چیزی به چیز دیگر آمده است. (ابن حمدون، ۱۹۹۶: ۳۳۸)

وجه تسمیه وصیت آن است که وصیت، مستلزم متصل گردانیدن تصرف پس از مرگ به تصرف پیش از مرگ است. (حسینی جرجانی، ۱۳۶۲: ۵۸۰) وصیت در اصطلاح، طلب انجام عملی از وصی، بعد از غیبت یا مرگ وصیت کننده است. (مصطفوی، ۱۳۶۰: ۱۲۸)

واژه وصیت در قرآن کریم به گونه ها و معانی مختلف و به صورت اسمی و فعلی بیان گردیده است؛ مانند واژه های الوصیة (بقره، ۸۰)، وصی (بقره، ۱۳۲)، وصینا (احقاف، ۱۵)، تواصوا (عصر، ۳)، یوصیکم (نساء، ۱۱). این کلمه در قرآن به معانی مختلفی چون متصل گردانیدن، سفارش کردن، امر کردن، مهر ورزیدن، تذکر دادن و یادآوری کردن (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۱: ۱۹۵) بیان می شود. وصیت در قرآن، به دو صورت است:

الف) وصیت خدا به انسان: عهد و وصیت خداوند، سفارش های او است که در آن امر به فرمان بری و نهی از نافرمانی و نقض عهد خویش میکند: «وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ: و ما به هر انسانی سفارش کردیم که در حق پدر و ما در خود نیکی کن» (لقمان، ۱۴)

ب) وصیت انسان به انسان: این وصیت در قرآن به دو گونه است: گاهی انسان، فرد دیگری را به دین سفارش میکند مانند این که خداوند میفرماید: « وَوَصَّىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ: و ابراهیم و یعقوب، فرزندان خود را به این آیین وصیت کردند» (بقره، ۱۳۲)

نوع دیگر، وصیت انسان درباره میراث است. در این باره در قرآن کریم آمده است: « أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمْ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنْكُمْ: ای کسانی که ایمان آورده اید، هنگامی که مرگ یکی از شما فرارسد، در موقع وصیت باید از میان شما، دو نفر عادل را به شهادت بطلبید» (مائده، ۱۰۶)

هر کدام از این دو نوع به گونه های مختلف بیان می شود. البته باید این نکته را یادآوری کرد که در قرآن به معنای لغوی وصیت توجه می شود.

بر اساس آیه هایی که درباره وصیت سخن می گویند، برخی از مفسران، وصیت را به دو نوع کلی تقسیم می کنند که عبارتند از: تملیک که مربوط به ارث است و عهدیه که مواعظ، نصایح و اوامری بود که اغلب در وصیت های پیامبران، امامان و بزرگان دین مشاهده می شود. (داورپناه، ۱۳۷۵: ۴۴۷)

وصیت نامه ها با همه اشتراکات و اختلافات، ساختاری واحد دارند. برخی عناصر عمومی وصیت نامه عبارتند از: اول: قصد، یعنی موصی در وصیت کردن باید قصد تلفظ به الفاظ مفید را داشته باشد. دوم قصد نتیجه، وصیت عمل حقوقی است، خواه عثد باشد خواه نه. در عمل حقوقی، قصد، نتیجه لازم است. سوم: تعهد موصی که ثمره آن به صورت استیفای حقوقی است (جعفری لنگری، ۱۳۷۸: ۸۵)

در تعریف وصیت نامه شهدا آمده است: «وصیتنامه سندی مکتوب و بعضاً ضبط شده در نوار یا فیلم، شامل سفارش های شهید به اعضاء خانواده، دوستان، همزمان و جامعه که غالباً بیانگر اعتقادات شهید نیز باشد.» (مجموعه دستورالعمل های مرکز اسناد ایثارگران، ۱۳۸۷)

وصیت نامه شهدا در برخی ویژگی ها، شباهت هایی یا وصایای حقوقی و فقهی دارد از جمله: وصیت در معنای "سفارش به دیگران"، ولی به طور کامل منطبق با هیچ یک از انواع وصیت نامه در معانی حقوقی ریال فقهی و غیره نیست (فهیمی، ۱۳۷۶: ۲۳۰) وصیت نامه شهدا از سر پابندی اعتقادی و با وجه زیباشناختی در قالب انواع متن ادبی نگاشته شده اند. (سنگری، ۱۳۷۶: ۶) وصایای شهدا آینه ای از آرمان ها و عقاید رزمندگانی است که می کوشند در سطور وصایا برای مخاطبین تبیین کنند که چرا و با چه نیرویی در جبهه حضور یافتند و توقع آنان از بازماندگان و نسل های آینده چیست. (دبیری، ۱۳۹۴: ۲۸)

۲-۲. شهید سپهبد حاج قاسم سلیمانی

شهید حاج قاسم سلیمانی ۲۰ اسفندماه سال ۱۳۳۵ در روستای قنات ملک از توابع رابر کرمان در یک خانواده کارگری چشم به جهان گشود. ۱۱ سال بیشتر نداشت که پس از پایان تحصیلات ابتدایی به کرمان رفت. پس از اخذ دیپلم به شغل بنایی مشغول شد و بعدها فعالیت خود را به عنوان پیمانکار در اداره آب کرمان آغاز کرد. با پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ همزمان با پیمانکاری در اداره آب کرمان به صورت افتخاری به عضویت سپاه کرمان درآمد. پیش از آغاز دفاع مقدس و با شورش کردها به مناطق غرب کشور رفت.

هنگامی که عراق در سال ۱۳۵۹ به ایران حمله کرد، حاج قاسم سلیمانی چندین گردان از کرمان را آموزش داد و به همراه آن‌ها راهی مناطق عملیاتی جنوب کشور شد. او حتی در دوره‌ای فرماندهی سپاه آذربایجان غربی را نیز برعهده داشت. اواخر سال ۱۳۶۰ سردار سرلشکر پاسدار محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران طی حکمی سردار سلیمانی را به فرماندهی تیپ ثارالله منصوب کرد. او در عملیات‌های مختلفی همچون والفجر ۸، کربلای ۱، کربلای ۵، تک شلمچه و چندین عملیات دیگر موفق عمل کرد.

سردار حاج قاسم سلیمانی پس از پایان جنگ ایران و عراق در سال ۱۳۶۷ به کرمان بازگشت و درگیر جنگ با اشرازی شد که از مرزهای شرقی ایران هدایت می‌شدند. او تا قبل از انتصاب به فرماندهی سپاه قدس، با باندهای قاچاق مواد مخدر در مرزهای ایران و افغانستان می‌جنگید. سردار حاج قاسم سلیمانی در سال ۱۳۷۹ با حکمی از سوی آیت الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب پس از سردار احمد وحیدی به عنوان دومین فرمانده این نیرو انتخاب شد. او در این نیرو فعالیت‌های گسترده‌ای در زمینه تقویت و گسترش فعالیت‌های محور مقاومت داشت. در واقع این فعالیت‌های سردار سلیمانی در کنار شهید عماد مغنیه بود که سبب قدرتمندتر شدن این نیرو و ناکامی رژیم صهیونیستی در رسیدن به اهداف خود در خصوص فلسطین و همچنین لبنان شد.

سال ۱۳۸۹ سردار سرتیپ پاسدار حاج قاسم سلیمانی به جهت خدمات فراوان خود از سوی آیت الله خامنه‌ای فرمانده معظم کل قوا و رهبر انقلاب اسلامی با یک درجه ارتقاء به درجه سرلشکری رسید. وی شخصیتی بسیار برجسته در جبهه مقاومت بود که بسیاری از استراتژیست‌های نظامی او را بزرگترین فرمانده ضدتروریسم جهان می‌نامند.

مبارزه با رژیم صهیونیستی و آمریکا در منطقه و همچنین نابودی حکومت داعش در عراق و سوریه در کارنامه درخشان این سردار شهید به چشم می‌خورد. شهید سپهبد حاج قاسم سلیمانی فرمانده سپاه قدس کشورمان که به دعوت رسمی مقامات سیاسی عراق بامداد جمعه ۱۳ دی ماه به این کشور سفر کرده بود، مورد شناسایی پهپادهای اشغالگران آمریکایی قرار گرفت و دو خودروی

حامل ایشان و همراهانشان شهید ابومهدی المهندس و چند تن از فرماندهان الحشد الشعبی عراق در حاشیه فرودگاه بغداد مورد اصابت سه فروند موشک لیزری قرار گرفت و به شهادت رسیدند. تشییع جنازه این شهید با حضور میلیونی مردم در کشورهای عراق و ایران برگزار شد. (ر.ک: باشگاه خبرنگاران، ۱۳۹۸)

۲-۳. پیشینه پژوهش

در دو دهه اخیر پژوهش های متعددی مبتنی بر نظریه کنش های گفتاری صورت پذیرفته است که بر پایه متون دینی، سیاسی، اجتماعی بوده است که به برخی از آنها اشاره می شود:

جدول ۱. پیشینه پژوهش های مرتبط با کنش های گفتاری

ردیف	نام اثر	نویسندگان	نوع اثر، منبع نشر، سال	توضیحات
۱	گفتاری و اهمیت آن در تحلیل متن	محمد عموزاده، محمود رمضان زاده	مقاله علمی پژوهشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۸۵	در این مقاله مبانی نظری کنشهای گفتاری از دیدگاه آستین و سرل به طور مختصر بررسی می شود سپس رابطه کنشهای گفتاری و مقوله ادب مورد توجه قرار می گیرد . در بررسی مقوله ادب به راهکارهای « ملاحظه کاری » و « گذشت » به عنوان دو راهکار مهم برای حفظ ادب در کنشهای گفتار اشاره می شود . در خاتمه از کنشهای گفتاری به عنوان سازوکاری قابل انعطاف برای تحلیل متن از جمله فهم و پردازش متن و تحلیل شخصیت در ادبیات یاد می شود . چند نمونه تحلیل متن از آثار خارجی بر اساس دانش کنشهای گفتاری به عنوان پیشینه این گونه مطالعات ارائه می گردد و نمونه ای از یک متن رمان فارسی (جزیره سرگردانی) بر اساس نظریه کنشهای گفتاری ، تحلیل و چگونگی شخصیت پردازی در آن بررسی می شود .
۲	تحلیل متن	محمد رضا	مقاله علمی	در این مقاله بر پایه نظریه کنش

<p>های گفتاری) کنش های اظهاری، اعلامی، تعهدی، ترغیبی و عاطفی) به متن شناسی زیارتنامه حضرت امام رضا (ع) پرداخته شده است.</p>	<p>پژوهشی، جستارهایی در فلسفه و کلام (مطالعات اسلامی)، ۱۳۸۹</p>	<p>پهلوان نژاد، مهدی رجب زاده</p>	<p>شناسی زیارتنامه حضرت امام رضا (ع) بر پایه نظریه کنش گفتار</p>	
<p>در این مقاله به بررسی خطبه پنجاه و یکم نهج البلاغه براساس تحلیل کنش گفتاری پرداخته است. با تحلیلی که بر روی خطبه یاد شده برمبنای دسته بندی جان سرل (۱۹۹۹) از کنشهای گفتار انجام شده، دریافته اند که امام علی(ع) در این خطبه برای تحریک و تشجیع لشگریانشان در جهت حمله به سپاهیان معاویه و پیروز شدن بر آنان که در واقع بازپس گیری و آزادسازی شریعه فرات از دست آنان بود، کنشهای گفتار اظهاری و ترغیبی را به میزان زیادی به کار برده اند و کنش گفتار عاطفی را به میزان کمتری.</p>	<p>مقاله علمی پژوهشی، علوم قرآن و حدیث، ۱۳۹۰</p>	<p>مریم فضایی، محمد نگارش</p>	<p>تحلیل خطبه پنجاه و یکم نهج البلاغه بر اساس طبقه بندی سرل از کنش های گفتاری</p>	<p>۳</p>
<p>در این تحقیق شناسایی و تحلیل کنشهای گفتاری در خطبه غدیر بر پایه مهم ترین کنشهای گفتاری در نظریه سرل صورت پذیرفته است. یافته‌های این تحقیق نشان داد که در خطبه غدیر، از کنشهای گفتاری متعددی برای رساندن پیام اصلی خطبه استفاده شده است.</p>	<p>مقاله علمی پژوهشی، امامت پژوهی، ۱۳۹۶</p>	<p>فریده صرفی، ثریا قطبی، فریده داودی مقدم</p>	<p>تحلیل کنشهای گفتاری در خطبه غدیر براساس نظریه آستین و سرل</p>	<p>۴</p>
<p>این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با تأکید بر الگوی جان سرل در این نظریه، به تحلیل کنش های گفتاری در سوره مریم می پردازد. نتایج پژوهش نشان می دهد که از میان کنش های پنجگانه سرل، کنش های اظهاری، ترغیبی و سپس عاطفی بیشترین بسامد را در این سوره دارند.</p>	<p>مقاله علمی پژوهشی، پژوهش های ادبی، ۱۳۹۸</p>	<p>صحبت الله حسنونند</p>	<p>تحلیل متن سوره مریم براساس نظریه کنش گفتاری با تأکید بر الگوی جان سرل</p>	<p>۵</p>

۲-۴. نظریه سرل و روش تحقیق کنش های گفتاری

مطالعات فلسفی، که در قرن بیستم در اغلب کشورهای انگلیسی زبان، معطوف به تحلیل زبان بود، بعدها با نام سنت فلسفه تحلیلی^۱ شناخته شد، که غالباً با تحلیل معنا سروکار داشت و می‌کوشید پاره ای از موضوعات سنتی فلسفه را با شیوه های مدرن درهم آمیزد. (سرل، ۱۳۸۰: ۲۱۲) فلسفه تحلیلی در دوران اصلی خود، براساس اعتقاد به دو تفکیک زبانی همراه با یک برنامه پژوهشی تعریف می‌شد. این دو تفکیک عبارت بودند از: الف) تفکیک بین گزاره های تحلیلی و ترکیبی^۲، ب) تفکیک بین عبارات توصیفی و ارزشی^۳.

مجموعه ای از پیشرفت های نظری مهم در دهه های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ به شکست دو تفکیک زبانی یاد شده انجامید و با رد این دو تفکیک، مفهوم جدیدی از فلسفه تحلیلی پا به عرصه نهاد، مفهومی که در دهه های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ ظهور کرد و تا زمان حاضر در حال گسترش است. یکی از پیشرفت های نظری مهمی که به وقوع پیوست «نظریه کنش های گفتاری»^۴ آستن^۴ بود (همان، ۲۲۱).

منظور از «کنش گفتاری»، به زبان ساده، این است که معنی یک جمله یا پاره گفتار چیزی نیست جز رفتاری که براساس آن، جمله تحقق می‌یابد؛ به عبارتی، افعال، اعمالی هستند که از طریق زبان انجام می‌گیرند. (Johnston, 2008: 230)

از منظر آستن، زمانی که شخصی جمله هایی را نظیر: «قول می‌دهم فردا به دیدنت بیایم»، «این زن را به همسری برمی‌گزینم» و «من شما را به ریاست این بخش منصوب می‌کنم» تحت موقعیتی خاص اظهار می‌کند، چیزی را توصیف یا از واقعی اخبار نمی‌کند، بلکه از طریق بر زبان راندن این عبارات کاری انجام می‌دهد و باید آنها را گونه ای کنش به شمار آورد (سرل، ۱۳۸۰: ۲۲۴). پس از پاره ای تحقیقات، آستن به این نتیجه رسید که هر اظهاری نوعی فعل گفتاری است (سرل، ۱۳۸۷: ۳۲).

از نظر گاه آستن، وقتی گوینده ای جمله ای را بیان می‌کند، سه نوع کنش گفتاری متفاوت هم زمان صورت می‌گیرد: الف) کنش بیانی^۵ ب) کنش منظوری^۶ ج) کنش تأثیری^۷.

در سطح اول (کنش بیانی)، گوینده صدهای دارای معنا را به صورت واژه و عبارات و جملات معنادار ایجاد می‌کند. در سطح دوم (کنش منظوری)، گوینده واژه ها و عبارات را جهت افاده بار

^۱ Analytic Philosophy

^۲ Analytic-Synthetic

^۳ Evaluative-Descriptive

^۴ Jane Austen

^۵ Locutionary Act

^۶ Illocutionary Act

^۷ Perlocutionary Act

خاصی نظیر بیان تعهد، ارائه پیشنهاد یا درخواست بیان می‌کند. در سطح سوم (کنش تأثیری)، گوینده با اظهار عبارت های زبانی در مخاطب خود تأثیری ایجاد می‌کند. (سرل، ۱۳۸۷: ۳۳)

پس از آستن، فیلسوفان و زبان شناسان دیگری، از جمله سرل (۱۹۷۶/۱۹۶۹)، شیفر (۱۹۷۲)، فریزر (۱۹۷۰)، هانچر (۱۹۷۰)، باخ و هارنیش (۱۹۷۹)، به بررسی ماهیت کارگفت ها و طبقه بندی آنها پرداخته اند که در این میان، آرای سرل که شاگرد آستن به شمار می‌رفت درباره مقوله بندی کنش های گفتاری، از اهمیت بسزایی برخوردار است.

سرل در کتاب «عبارت و معنا» پنج ضعف مهم طبقه بندی آستن را نشان داده و طبقه بندی جایگزین جامعی از کنش های منظوری ارائه داده است. (Searle, 1976: 8)

به اعتقاد جان راجرز سرل، نظریه کنش گفتار بر یک فرضیه بسیار مهم و یک اصل استوار است. فرض سرل این است که سخن گفتن به یک زبان، وارد شدن در نوعی رفتار قاعده مند و بسیار پیچیده است. اصل مورد نظر سرل، یعنی «اصل بیان پذیری»، این است که هر چه را بتوان قصد کرد می‌توان بیان کرد (Searle, 1969: 19-22)

از نظرگاه سرل، معمولاً گوینده با اظهار جمله ای که ادا می‌کند دست کم سه نوع کنش جداگانه انجام می‌دهد:

الف) کنش تلفظی^۱: کنشی گفتاری که شامل به کارگیری لفظی واحدهای بیانی نظیر کلمات و جملات می‌شود. (Searle, 1969: 23-25)

ب) کنش گزاره ای^۲: کنشی گفتاری که گوینده هنگام «سخن گفتن از چیزی» یا «اسناد و حمل کردن چیزی» در جمله انجام می‌دهد. (Ibid:23)

ج) کنش منظوری^۳: کنش گفتاری کاملی که در یک جمله معمولی بیان شده و شامل انتقال محتوای گزاره ای آن جمله (و همچنین حمل)، و یک بار منظوری مشخص به وسیله گوینده است. (Searle, Vanderveken, 1985:1)

برای مثال، وقتی در موقعیت مناسب، شخصی بگوید «علی آمد»، نخست گوینده کنش تلفظی انجام داده؛ یعنی کلمات معناداری ادا کرده است. سپس، گوینده کنش دومی به نام کنش گزاره ای انجام داده؛ بدین معنا که از «علی» سخن گفته و «آمدن» را بر «علی» حمل کرده است. در مرحله بعد، گوینده فعل منظوری را انجام داده و با گفتن جمله «علی آمد» آمدن علی را اظهار کرده است؛ یعنی گوینده با اظهار جمله پیش گفته، کنش منظوری اظهار را انجام داده است. نکته قابل توجه این است که «گوینده با بیان یک جمله، این سه کنش به یک باره انجام می‌شود. سرل به سه کنش

^۱ Utterance Act

^۲ Propositional Act

^۳ Illocutionary Act

یادشده، کنش تأثیری آستن را نیز می‌افزاید که شامل تأثیر خواسته یا ناخواسته ای است که گوینده جمله ممکن است در مخاطب ایجاد کند». (Searle, 1969: 25)

این دسته بندی شامل پنج کنش متمایز است که سرل (۱۹۸۵) آنها را به صورت جداگانه برای توصیف و تحلیل دقیق تر متون و حرکت به سمت لایه های عمیق تر آن دسته بندی کرد. این کنش ها عبارت است از: کنش های اظهاری^۱، ترغیبی^۲، عاطفی^۳، تعهدی^۴، اعلامی^۵.

۲-۴-۱. کنش های اظهاری: هدف کنش های اظهاری بیان چگونگی چیزهاست. در جمله های اظهاری گوینده، همچنان که گزاره ای را ارائه می دهد، وضعیت امور واقعی را در جهان جمله بازنمایی می کند. به بیانی دیگر، گوینده جهان خارج را در اظهارات، ادعاها، نتیجه گیری ها و... آن گونه که باور دارد، تصویر می کند. در این نوع کنش، گوینده باور خود را درباره درستی قضیه ای بیان می دارد و وقایع و پدیده های جهان بیرون را توصیف می کند و می گوید که وقایع و امور در جهان بیرون چگونه هستند. نمونه بارز این دسته از کنش ها را می توان در پاره گفتاریهایی مشاهده کرد که بر نکته ای تاکید می کنند یا به نتیجه گیری از نکته ای می پردازند. در این کنش افعالی چون وصف کردن، اطلاع دادن، تصریح کردن، ادعا کردن، نتیجه گیری از نکته ای، اظهار کردن، شرح دادن، اثبات کردن، گزارش کردن و مخاطب قرار دادن رخ می دهد.

۲-۴-۲. کنش های ترغیبی: هدف در کنش ترغیبی واداشتن مخاطب به انجام یا ترک کاری است که می تواند در قالب التماس، درخواست، پیشنهاد، یا فرمان صورت پذیرد. در این کنش گوینده می خواهد بین جهان خارج با وضعیت مطلوب خود از طریق مخاطب مطابقت ایجاد کند. کنش ترغیبی سه مقوله درخواست، دستور و پیشنهاد را شامل می شود. در این کنش افعالی چون تقاضا کردن، التماس کردن، هشدار دادن، توصیه کردن، تشویق کردن، دعوت کردن صورت می پذیرد.

۲-۴-۳. کنش های تعهدی: در جمله های تعهدی هدف گوینده موظف داشتن خود به تحقق بخشیدن کاری است که در محتوای گزاره ای بیان کرده است. گوینده با کنش تعهدی از طریق خود بین جهان خارج و وضعیت مطلوب خود مطابقت ایجاد می کند. در این کنش افعالی چون قول دادن، ضمانت کردن، وعده دادن و سوگند خوردن محقق میشود.

۲-۴-۴. کنش های عاطفی: هدف کنش عاطفی بیان احساسات و حالت های روان شناختی و دیدگاه ها است. در جمله های عاطفی، هدف گوینده بیان برخی حالت های روان شناختی درباره وضعیت اموری است که در محتوای گزاره ای بیان شده است. در این کنش انطباق جهان و ذهن

^۱ representatives

^۲ Directive

^۳ Expressive

^۴ Commissive

^۵ Declarative

وجود ندارد. در این کنش عذرخواهی، طلب عفو، تبریک، خوش آمدگویی، تشکر و تقدیر، تحصین و تعریف کردن صورت می پذیرد.

۲-۴-۵. کنش های اعلامی: هدف کنش اعلامی تغییر واقعی در جهان خارج از طریق گفتن چیزی است. در جمله های اعلامی هدف گوینده پدید آوردن وضعیت امور بیان شده در محتوای گزاره ای است که به درستی انجام موفقیت آمیز کنش گفتاری منحصر است. برای نام گذاری یا واقعه و اعلان یک رخداد از این کنش استفاده می شود. در این کنش شرایط تازه ای اعلام می شود. در این کنش اعلام کردن، منصوب کردن و لقب دادن و نامگذاری کردن صورت می پذیرد. (Searle, Vanderveken, 1985:37)

نکته ای که باید بدان توجه کرد اینکه هر جمله هم زمان می تواند بیش از یک کنش منظوری را انجام دهد. به بیانی دیگر، نویسنده اثر از طریق نوشتن جمله ها می تواند، برای مثال، علاوه بر انجام کنش اظهاری، کنش عاطفی را نیز صورت دهد. که باید در مطالعه متون مورد مذاقه قرار گیرد. در این نظریه، پاره گفتار از اهمیت ویژه ای برخوردار است به طوری که بیشتر زبان شناسان در تجزیه و تحلیل کلام، پاره گفتار را به عنوان واحد تحلیل به کار می برند. (Crystal, 1985: 322) هر چند تعریف جامع و مانعی از پاره گفتار بیان نشده است؛ اما بررسی ها نشان می دهد، پاره گفتار قطعه ای کوتاه یا بلند است که معنای آن حاصل تعامل زبان و بافت تولید آن است. این دیدگاه، انعطاف پژوهشگر را در تحلیل فرآیند ارتباطی در متن افزایش می دهد؛ چرا که از منظر کنش های گفتار می تواند یک کلمه، یک گفتمان کامل با اثر ادبی باشد؛ اما اصول تحلیل یک پاره گفتار تک جمله ای و یک قطعه طولانی یکسان است، بنابراین می توان بخشی از یک متن ادبی را انتخاب و تحلیل کرد. (Botha, 1991: 295)

روش مورد استفاده در این پژوهش تحلیل محتوا با تکیه بر نظریه کنش های گفتاری سرل است و واحد تحلیل، مضمون پاره گفتارهای معنی دار در نظر گرفته شده است که شامل گزاره هایی است که یک کنش را القا می کند. برای عمق بخشی به تحلیل متن وصیت نامه طبق تقسیم بندی شهید سلیمانی به بخش های معنادار تقسیم شده است. این بخش ها مبنای مقایسه و تحلیل قرار می گیرد به این صورت که در مرحله اول بخش های مختلف وصیت نامه طبق نظریه کنش های گفتاری سرل، تجزیه شده و انواع کنش های معین شده در جدولی به صورت مجزا نگاشته می شود. در مرحله بعد کنش های ترکیبی (مثلا عاطفی-ترغیبی) جملات احصاء می شود و در مرحله آخر گزارش کنش ها به صورت آمار و نمودار و همچنین تحلیل جمع بندی کنش ها نیز ارائه می شود.

۳. یافته های پژوهش

۳-۱. تحولات سیاسی و اجتماعی منتهی به شهادت سپهبد سلیمانی

سپهبد حاج قاسم سلیمانی در دی ماه ۱۳۹۸ به دست ارتش تروریست آمریکا به شهادت رسید و وصیت نامه وی در چهلمین روز شهادتش به صورت عمومی منتشر و در دسترس همگان قرار گرفت. جمهوری اسلامی ایران در سالهای منتهی به شهادت سپهبد سلیمانی در عرصه بین الملل دوران حساسی را سپری می کرد. زمینه سازی و تمایل مسئولان دولتی برای مذاکره مستقیم با آمریکا به بهانه رفع تحریم ها و امضای توافق نامه هسته ای برجام که پیمان شکنی ایالات متحده و خروج از این تعهدنامه بین المللی را به دنبال داشت را می توان به عنوان مهمترین رخداد در عرصه روابط بین الملل برشمرد. از سوی دیگر پیروزی جبهه مقاومت در عراق و نابودی دولت خودخوانده داعش و همچنین موفقیت در جبهه سوریه علیه دست نشانده های اروپا و آمریکا و با محوریت نیروی قدس سپاه پاسداران به فرماندهی سردار سلیمانی موجب تقویت اقتدار بین المللی جمهوری اسلامی ایران شده بود.

افزایش تحریم های همه جانبه اقتصادی آخرین راهبردی بود که غرب در این سالها علیه جمهوری اسلامی به کار گرفت و تلاش کرد با هماهنگی و همکاری عناصر نفوذی داخلی و غرب گرایان و همچنین سوء استفاده از ناکارآمدی سیستم مدیریت اجرایی کشور، صدمات سنگینی به اقتصاد داخلی وارد آورد.

اما سال ۱۳۹۸ حوادث مختلفی در چالش میان انقلاب اسلامی و استکبار جهانی رخ داد که با اقتدار سپاه پاسداران و مقاومت و بصیرت مردمی مدیریت و کنترل شد. ساقط شدن پهپاد متجاوز آمریکایی توسط سپاه پاسداران و توقیف نفتکش انگلیسی در آب های خلیج فارس به دلیل عدم رعایت مقررات بین المللی از مهمترین این چالش ها در عرصه خارجی بود. همچنین عدم مدیریت مطلوب دولت در مدیریت سوخت و ایجاد اغتشاشات آبان نیز از حوادث داخلی بود که کشور به آن دچار شد.

۳-۲. انواع کنش های گفتاری وصیت نامه

وصیت نامه شهید سلیمانی در ۹ بخش نوشته شده است که می توان در شکل زیر مشاهده کرد:

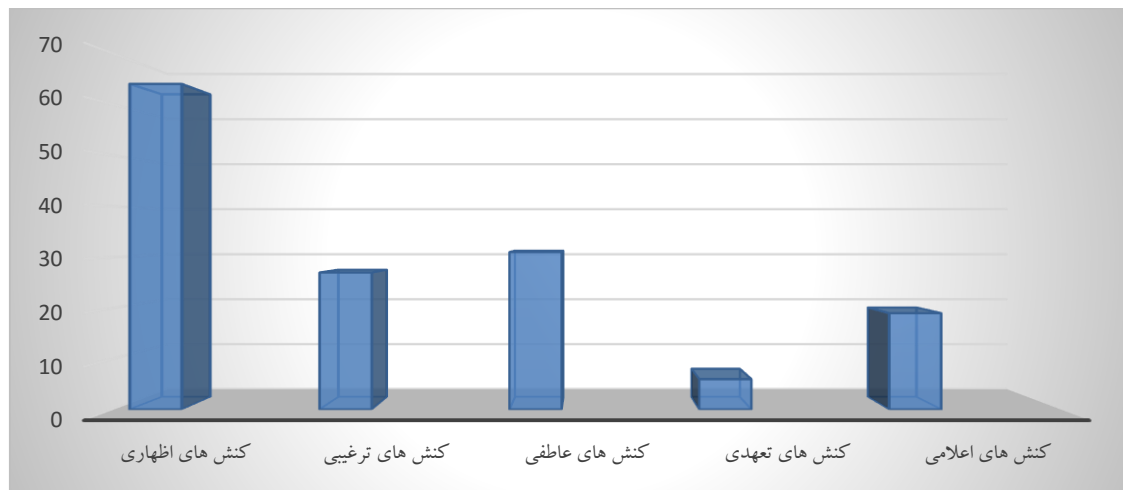
متعال می پردازد: «خدا یا! تو را سپاس می گویم به خاطر نعمتهایت...» مناجات عاشقانه و عارفانه با معبود نیز در این بخش به چشم می خورد: «... یا ارحم الراحمین! مرا بپذیر؛ پاکیزه بپذیر؛ آن چنان بپذیر که شایسته دیدارت شوم. جز دیدار تو را نمی خواهم، بهشت من جوار توست، یا الله!...» نکته قابل تامل اینجاست که این بخش پرکنش ترین جملات و پاره گفتارها را در خود جای داده که شامل اظهار عجز و دوستی نسبت به خداوند و طلب عفو و بخشش از درگاه الهی است. بهره گیری از القاب عاشقانه و صفات خداوند بخش دیگری از این وصیت نامه است.

جدول و نمودار کنش های گفتاری پاره گفتارهای این بخش به شرح زیر است:

جدول ۲. فراوانی کنش های گفتاری پاره گفتارهای بخش «مناجات با خداوند»

کنش های گفتاری	کنش های اظهاری	کنش های ترغیبی	کنش های عاطفی	کنش های تعهدی	کنش های اعلامی
فراوانی کنش ها	۶۴	۲۷	۳۱	۶	۱۹

نمودار ۲. کنش های گفتاری بخش «مناجات با خداوند»

پاره گفتارهای این بخش بیشتر در قالب کنش های اظهاری، عاطفی و سپس ترغیبی ارائه شده است. شهید سلیمانی در این بخش با وصف حال خود و شرایط روحی و زندگیش ضمن ابزار مکرر عشق به خداوند متعال و طلب عفو بابت کمبودها و نقص هایش، از درگاه الهی می خواهد که او را به سعادت ابدی یعنی تقرب به پروردگار برساند. دلیل کنش های اظهاری شرح حال خود است که بسیار عاشقانه با معبودش در میان می گذارد و محبت و وابستگی میان عبد و معبود را به قلم می کشد.

۲-۲-۳. خطاب به برادران و خواهران مجاهد

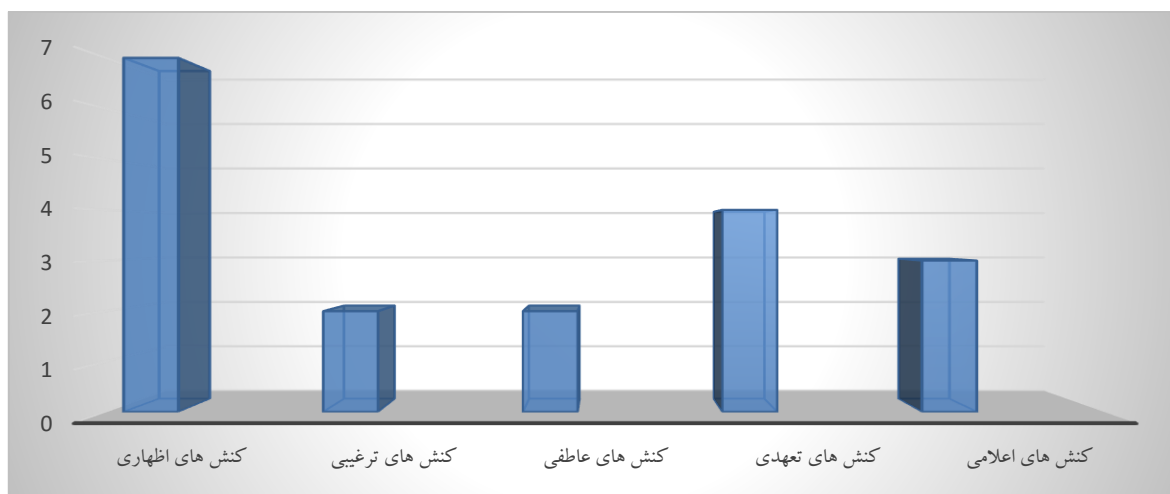
در این بخش از وصیت نامه به جایگاه جمهوری اسلامی به عنوان مرکز اسلام و تشیع پرداخته شده است: «عنایت کنید: جمهوری اسلامی، مرکز اسلام و تشیع است، امروز قرارگاه حسین بن علی، ایران است. بدانید جمهوری اسلامی حرم است...» همچنین در ادامه به نقش ولایت و رهبری در حفظ اسلام اشاره شده است: «...چه شما که به عنوان شیعه به آن اعتقاد دینی دارید و چه شما به عنوان سنی اعتقاد عقلی دارید، بدانید [باید] به دور از هرگونه اختلاف، برای نجات اسلام خیمه ولایت را رها نکنید. خیمه، خیمه رسول الله است...»

جدول و نمودار کنش های گفتاری پاره گفتارهای این بخش به شرح زیر است:

جدول ۳. فراوانی کنش های گفتاری پاره گفتارهای بخش «خطاب به برادران و خواهران مجاهد»

کنش های گفتاری	کنش های اظهاری	کنش های ترغیبی	کنش های عاطفی	کنش های تعهدی	کنش های اعلامی
فراوانی کنش ها	۷	۲	۲	۴	۳

نمودار ۳. کنش های گفتاری بخش «خطاب به برادران و خواهران مجاهد»

شهید در این بخش وصیت نامه با استفاده از کنش های اظهاری در مقام توصیف جایگاه جمهوری اسلامی و نقش محوری ولایت در حفظ اسلام بر می آید و سپس با پاره گفتارهایی توأم با کنش اعلامی و لقب دادن و نام گذاری کردن جمهوری اسلامی به عنوان خیمه رسول الله و اهل بیت از شیعیان و اهل سنت می خواهد که حول خیمه و پرچم ولایت در جمهوری اسلامی جمع شوند و آن را حمایت نمایند. ارتباط صمیمانه شهید با مجاهدان سراسر جهان در انی بخش با کنش های عاطفی و استفاده از کلمات محبت آمیز برقرار شده است.

۳-۲-۳. خطاب به برادران و خواهران ایرانی

در این بخش شهید سلیمانی جملاتی را خطاب به مردم ایران بیان می کند که دال مرکزی این توصیه توجه به حمایت از اصل ولایت فقیه است: «...از اصول مراقبت کنید، اصول یعنی ولی فقیه، خصوصاً این حکیم، مظلوم، وارسته در دین، فقه، عرفان، معرفت؛ خامنه‌ای عزیز را جان خود بدانید، حرمت او را مقدسات بدانید».

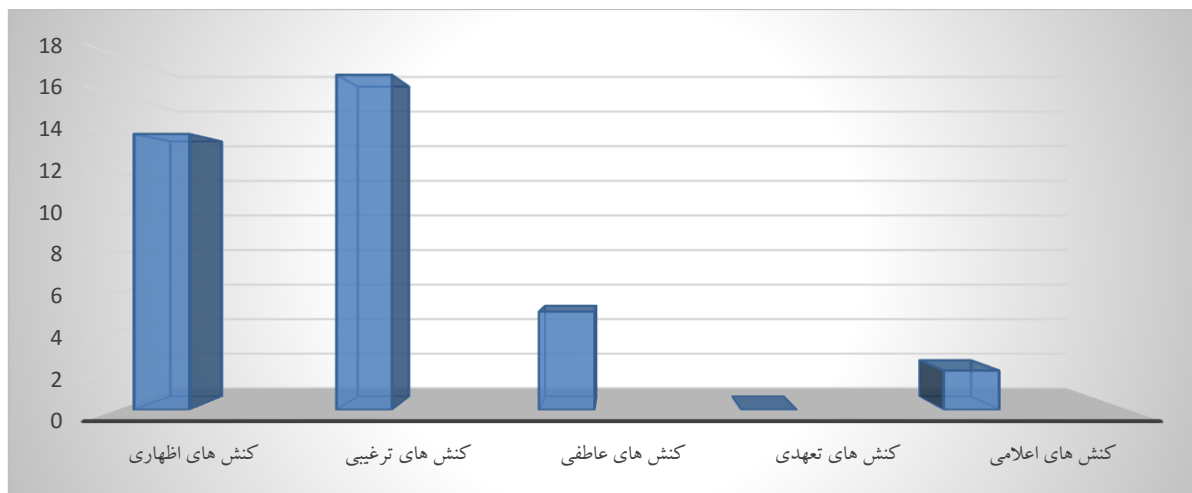
در ادامه این بخش توصیه هایی مانند مراقبت از اصول، پرهیز از تفرقه، توجه و احترام به شهدا و نیروهای مسلح بیان شده است.

جدول و نمودار کنش های گفتاری پاره گفتارهای این بخش به شرح زیر است:

جدول ۴. فراوانی کنش های گفتاری پاره گفتارهای بخش «خطاب به برادران و خواهران ایرانی»

کنش های گفتاری	کنش های اظهاری	کنش های ترغیبی	کنش های عاطفی	کنش های تعهدی	کنش های اعلامی
فراوانی کنش ها	۱۴	۱۷	۵	۰	۲

نمودار ۴. کنش های گفتاری بخش «خطاب به برادران و خواهران ایرانی»

در این قسمت وصیت نامه که خطاب به مردم ایران نگاشته شده است، بیشتری کنش گفتاری در قالب کنش ترغیبی صورت پذیرفته است که شهید سلیمانی با استفاده از آن مردم ایران را به حمایت از ولایت فقیه، توجه به دشمن و عدم اختلاف در اصول توصیه می کند. توجه به شهدا و همچنین احترام به نیروهای مسلح توصیه های دیگر شهید است که خطاب به مردم ابراز می کند. توصیفی از شرایط امروز جمهوری اسلامی با استفاده از کنش اظهاری و تبیین نقش امام خمینی (ره) در مقابله با آمریکا و ایجاد پیشخوانه های دینی برای حفظ و تداوم انقلاب اسلامی در متن دیده می شود.

۳-۲-۴. خطاب به مردم عزیز کرمان

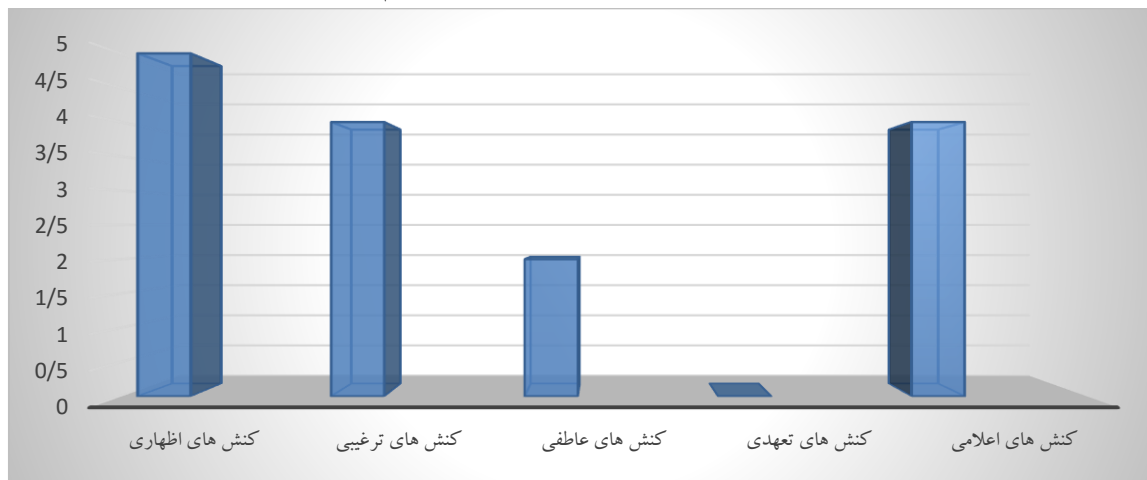
شهید سپهبد قاسم سلیمانی بخش بعدی وصیت نامه خود را خطاب به مردم کرمان و همشهری های خود نگاشته است. وی در این بخش پس از اشاره به فداکاری های مردم این استان در هشت سال دفاع مقدس، ضرورت حمایت از ولایت فقیه و جمهوری اسلامی را تبیین می کند و از مردم کرمان می خواهد که تا آخر با ولایت بمانند: «... دوست دارم کرمان همیشه و تا آخر با ولایت بماند. این ولایت، ولایت علی بن ابی طالب است... دفاع از اسلام نیازمند هوشمندی و توجه خاص است. در مسائل سیاسی آنجا که بحث اسلام، جمهوری اسلامی، مقدسات و ولایت فقیه مطرح می شود، اینها رنگ خدا هستند؛ رنگ خدا را بر هر رنگی ترجیح دهید...»

جدول و نمودار کنش های گفتاری پاره گفتارهای این بخش به شرح زیر است:

جدول ۵. فراوانی کنش های گفتاری پاره گفتارهای بخش «خطاب به مردم کرمان»

کنش های گفتاری	کنش های اظهاری	کنش های ترغیبی	کنش های عاطفی	کنش های تعهدی	کنش های اعلامی
فراوانی کنش ها	۵	۴	۲	۰	۴

نمودار ۵. کنش های گفتاری بخش «خطاب به مردم کرمان»

توصیف دلآوری های مردم کرمان با استفاده از کنش اظهاری و عاطفی و همچنین ترغیب کرمان به حمایت از ولایت فقیه و جمهوری اسلامی و ترجیح رنگ خدایی بر سایر گرایشات توصیفات و توصیه هایی است که شهید با استفاده از کنش های گفتاری ترغیبی و اعلامی ابراز می دارد.

۳-۲-۵. خطاب به خانواده شهید

بخش دیگر این وصیت نامه خطاب به خانواده های شهدا نوشته شده است. شهید سلیمانی در این

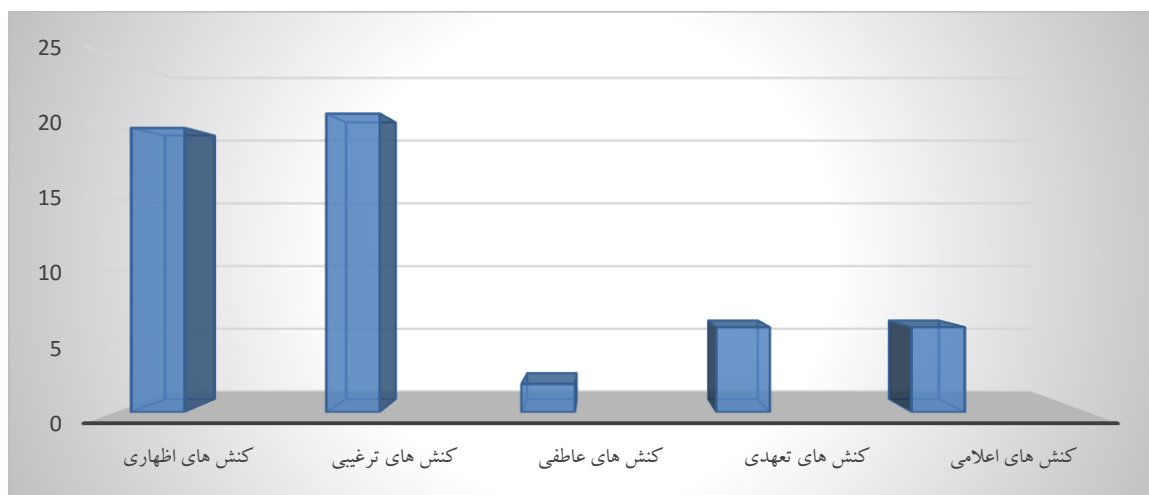
خطاب قرار می دهد و با تاکید بر اینکه شرط با هم بودن، توافق و بیان صریح حول اصول است، اعتقاد عملی به ولایت فقیه، اعتقاد حقیقی به جمهوری اسلامی، به کارگیری افراد پاکدست و معتقد و خدمتگزاری به ملت، مقابله با فساد و دوری از فساد و تجملات، احترام به مردم و خدمت به آنان را از ارکان این اصول معرفی می کند.

جدول و نمودار کنش های گفتاری پاره گفتارهای این بخش به شرح زیر است:

جدول ۷. فراوانی کنش های گفتاری پاره گفتارهای بخش «خطاب به سیاسیون کشور»

کنش های گفتاری	کنش های اظهاری	کنش های ترغیبی	کنش های عاطفی	کنش های تعهدی	کنش های اعلامی
فراوانی کنش ها	۲۰	۲۱	۲	۶	۶

نمودار ۷. کنش های گفتاری بخش «خطاب به سیاسیون کشور»

کنش های اظهاری و ترغیبی در این بخش وصیت نامه، تعداد قابل تاملی را به خود اختصاص داده اند. شهید سلیمانی با شرح وضعیت فعلی نظام و نقد عملکرد برخی رفتارهای سیاسیون آنها را به حمایت از ولایت فقیه و جمهوری اسلامی توصیه می کند. وی با تاکید بر اینکه مسئولان باید حول اصول به توافق برسند این اصول را برمی شمارد و آنها را تبیین می نماید. کنش اظهاری و ترغیبی در این بخش متن مبتنی بر توصیه های شهید سلیمانی به مسئولان به چشم می خورد.

۳-۲-۷. خطاب به برادران سپاهی و ارتشی

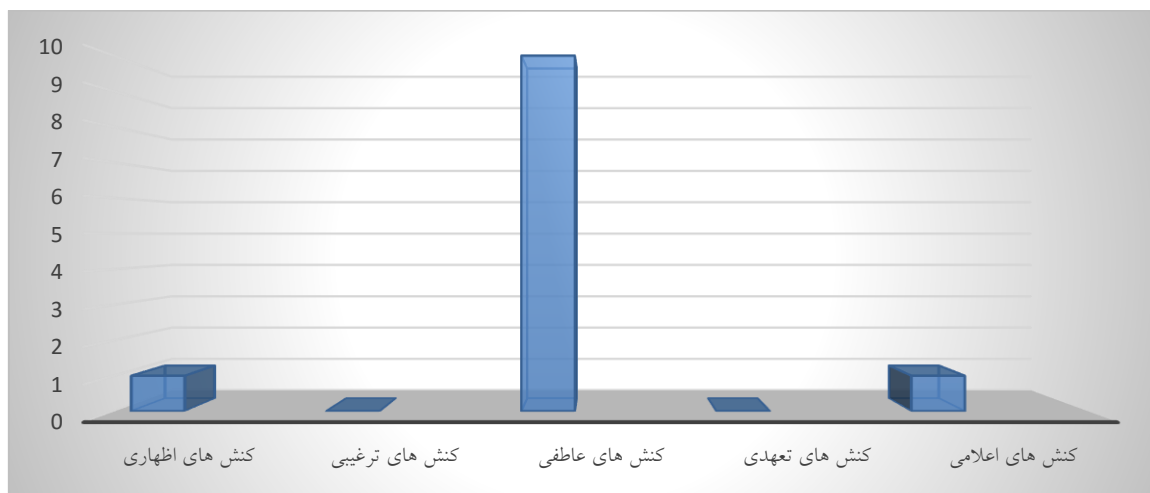
در این بند از وصیت نامه توصیه شهید سلیمانی به همزمان و همکارانش نگاشته شده است: «ملاک مسئولیت ها را برای انتخاب فرماندهان، شجاعت و قدرت اداره بحران قرار دهید...»

جدول و نمودار کنش های گفتاری پاره گفتارهای این بخش به شرح زیر است:

جدول ۱۰. کنش های گفتاری پاره گفتارهای بخش «طلب عفو عمومی»

کنش های گفتاری	کنش های اظهاری	کنش های ترغیبی	کنش های عاطفی	کنش های تعهدی	کنش های اعلامی
فراوانی کنش ها	۱	۰	۱۰	۰	۱

نمودار ۱۰. کنش های گفتاری بخش «طلب عفو عمومی»

بخش پایانی وصیت نامه شهید سلیمانی به دلیل موضوع آن که مبتنی بر طلب عفو عمومی است در قالب کنش های عاطفی صورت بندی شده است. شهید در پایان وصیت نامه از همه نزدیکان و وابستگان عذرخواهی و طلب حلالیت می کند.

پس از بررسی اجزای مختلف وصیت نامه به دلیل گستردگی کنش ها، در جدول زیر به برخی پاره گفتارها و کنش های مرتبط با آنها اشاره می شود. این جدول به پایایی و روایی تحقیق نیز کمک می کند:

جدول ۱۱. کنش های گفتاری برخی پاره گفتارهای متن وصیت نامه

ردیف	پاره گفتار	نوع کنش گفتاری	توضیح کنش
۱	جمهوری اسلامی، مرکز اسلام و تشیع است	کنش اظهاری	تصریح کردن، خبر دادن
۲	جهان اسلام پیوسته نیازمند رهبری است	کنش اظهاری	تصریح کردن، خبر دادن
۳	جمهوری اسلامی، امروز سربلندترین دوره خود	کنش اظهاری	تصریح کردن، خبر دادن

		را طی می کند	
تاکید و توجه دادن	کنش اظهاری	دفاع از اسلام نیازمند هوشمندی و توجه خاص است	۴
تصریح کردن و تاکید کردن	کنش اظهاری	ولایت در نیروهای مسلح جزء نیست، بلکه اساس بقای نیروهای مسلح است	۵
خیردادن و توجه دادن، ابراز علاقه	کنش اظهاری-عاطفی	همه شما امام را دوست داشتید و معتقد به راه او بودید	۶
درخواست کردن، ابراز علاقه	کنش ترغیبی-عاطفی	خامنه‌ای عزیز را جان خود بدانید، حرمت او را مقدسات بدانید	۷
توصیه کردن	کنش ترغیبی	مذمت دشمنان و شماتت آنها و فشار آنها، شما را دچار تفرقه نکند	۸
توصیه و درخواست کردن	کنش ترغیبی-عاطفی	عزیزانم، در اصول اختلاف نکنید	۹
توصیه و درخواست کردن	کنش ترغیبی	به همسران و پدران و مادران شهدا احترام کنید	۱۰
سوگند خوردن، قول دادن	کنش اظهاری-تعهدی	والله والله والله این خیمه اگر آسیب دید، بیت الله الحرام و مدینه حرم رسول الله و نجف، کربلا، کاظمین، سامرا و مشهد باقی نمی ماند؛ قرآن آسیب می بیند	۱۱
وعده دادن و قول دادن	کنش اظهاری-تعهدی	این دوره‌ها با همه دوره‌ها متفاوت است، این بار اگر مسلط شدند، از اسلام چیزی باقی نمی ماند	۱۲
وعده دادن و قول دادن	کنش اظهاری-تعهدی	اگر این انقلاب آسیب دید، حتی زمان شاه ملعون هم نخواهد بود، بلکه سعی استکبار بر الحادگری محض و انحراف عمیق غیر قابل برگشت خواهد بود	۱۳
درخواست و توصیه	کنش ترغیبی	شما حضرات با بیانتان و دیدارهای تان و حمایت‌های تان با ایشان می‌بایست جامعه را جهت دهید	۱۴
تشکر کردن	کنش عاطفی	خدایا! تو را سپاس می‌گویم به خاطر نعمتهایت	۱۵
تشکر کردن	کنش عاطفی	پروردگارا ! تو را سپاس که مرا با بهترین بندگانت در هم آمیختی	۱۶
تشکر و شرمندگی	کنش عاطفی	پیشانی شکر شرم بر آستان می‌سایم	۱۷
شرط گذاشتن	کنش ترغیبی	اگر می‌خواهید با هم باشید، شرط با هم بودن، توافق و بیان صریح حول اصول است	۱۸
درخواست و توصیه	کنش ترغیبی	قدر خودتان را بدانید	۱۹
ادعا کردن، لقب دادن	کنش اظهاری-اعلامی	امروز قرارگاه حسین بن علی، ایران است	۲۰
ادعا کردن، لقب دادن	کنش اظهاری-اعلامی	بدانید جمهوری اسلامی حرم است	۲۱

ادعا کردن، لقب دادن	کنش اظهاری- اعلامی	خیمه، خیمه رسول الله است	۲۲
تصریح کردن، لقب دادن	کنش اظهاری- اعلامی	این ولایت، ولایت علی بن ابی طالب است و خیمه او خیمه حسین فاطمه است	۲۳
توصیه و درخواست	کنش ترغیبی / عاطفی	دوست دارم کرمان همیشه و تا آخر با ولایت بماند	۲۴
توصیه و درخواست	کنش ترغیبی	وصیت می کنم اسلام را در این برهه که تداعی یافته در انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی است، تنها نگذارید	۲۵
درخواست و لقب گذاری	کنش ترغیبی- اعلامی	رنگ خدا را بر هر رنگی ترجیح دهید	۲۶
عذرخواهی	کنش عاطفی- ترغیبی	از همه طلب عفو دارم	۲۷
اطلاع دادن و درخواست کردن	اظهاری- ترغیبی	راه صحیح، حمایت بدون هرگونه ملاحظه از انقلاب، جمهوری اسلامی و ولی فقیه است	۲۸
توصیه کردن	کنش ترغیبی	ملاک مسئولیتها را برای انتخاب فرماندهان، شجاعت و قدرت اداره بحران قرار دهید	۲۹
درخواست و لقب گذاری	کنش ترغیبی- اعلامی	مسئولین همانند پدران جامعه می بایست به مسئولیت خود پیرامون تربیت و حراست از جامعه توجه کنند	۳۰

۴. نتیجه گیری و پیشنهادها

۴-۱. نتیجه گیری

پس از بررسی، تجزیه و مطالعه چندباره متن وصیت نامه شهید سلیمانی تعداد «۳۴۲» کنش گفتاری احصاء شد که جدول و نمودار زیر فراوانی کنش های گفتاری پاره جملات متن را معین می کند:

جدول ۱۲. فراوانی کنش های گفتاری پاره گفتارهای متن کامل وصیت نامه

کنش های گفتاری	کنش های اظهاری	کنش های ترغیبی	کنش های عاطفی	کنش های تعهدی	کنش های اعلامی
فراوانی کنش ها	۱۳۱	۸۸	۶۵	۱۹	۳۹
درصد کنش ها	۳۸,۳٪	۲۵,۷٪	۱۹٪	۵,۵٪	۱۱,۴٪

آنچه که از تحلیل پاره گفتارهای وصیت نامه شهید سلیمانی بر می آید این است که فراوانی کنش های اظهاری بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. کنش اظهاری، کنش پایه در زبان این پیام است زیرا به بیان یک واقعه یا گزارش از یک فرآیند می پردازد و نویسنده در متن می گوشت مباحث مورد نظر را برای مخاطب خود ملموس و قابل فهم و برداشت نماید. بسامد بالای این کنش در متن وصیت نامه شهید سلیمانی نشان می دهد که وی تلاش دارد با استفاده از این کنش، وقایع و پدیده های جهانش را آن گونه که باور دارد تصویر کند. توصیف شرایط جهان و جایگاه نظام جمهوری اسلامی و تبیین رویارویی دشمن و دلایل آن با نظام، همچنین بیان جایگاه ولایت فقیه و تصریح بر ضرورت حمایت همگان از مردم تا مسئولان و علماء از آن به عنوان امتداد ولایت الهی از مهمترین بخش های این وصیت نامه در قالب کنش های اظهاری متن به شمار می رود.

نویسنده مبتنی بر ارزش ها و اعتقادات درونی و همچنین تجربیات میدانی و بین المللی موفق خود در طول سالهای مبارزه و جهاد و مدیریت استراتژیک در جایگاه یک دیده بان مقبول و محبوب، حقایق این عرصه را به خوبی تشریح می کند و با استفاده از جملات اظهاری پیرامون مسئولیت همگان، حول حفظ نظام و ولایت بحث می کند.

موفقیت شهید سلیمانی در بیان دیدگاه هایش در مواجهه با مخاطب، منوط به موفقیتش در چیدن زمینه ای مناسب برای تفسیر دقیق حساسیت های جهان امروز با کنش گری دشمن و تاکید بر مسئولیت های اجتماعی، همچنین سخن گفتن به زبان مردم و ساده سازی بافت های پیچیده سیاسی اجتماعی با مفاهیم همه فهم در متن است که این قضیه، بسامد بالای کنش اظهاری را در متن وصیت نامه (که به همراه کنش ترغیبی و عاطفی بیشترین بسامد را داراست) توجیه می کند. شهید، کنش اظهاری را اغلب به همراه جملاتی شکل میدهد که دارای بار منظوری عاطفی هستند که این امر موجب می شود تاثیر کلام تا حد قابل توجهی بالا رود.

مورد خطاب قرار دادن مخاطب به صورت ویژه و دسته بندی شده نیز نوعی کنش اظهاری است که توجه خواننده را به خود جلب می کند. متن وصیت نامه با رعایت ظرافت های تعامل با مخاطب به ترغیب همه طیف ها توجه به مسئولیت های آنها در قبال نظام اسلامی و ولایت فقیه می پردازد و استفاده از کنش های ترغیبی ضمن نقد وضعیت موجود تلاش می کند مخاطبان را به همگرایی اجتماعی و کنش گری الهی ترغیب نماید.

بهره گیری از پاره جملاتی که هم بار مسئولیتی بر عهده دارند و هم در قالب بیان عاطفی مطرح می شود تاثیرگذاری بر مخاطب را تا حد زیادی افزایش می دهد. شهید سلیمانی از تمام مقبولیت اجتماعی خود برای توصیه همگان از مجاهدان بین المللی تا مردم، مسئولان، نیروهای مسلح و علماء بهره می جوید و همگی را به حمایت از ولایت و نقش پذیری اجتماعی در چارچوب نظام اسلامی

۴-۲. پیشنهادها

- الگوی کنش های گفتاری شهید سلیمانی برای مدیران و فرماندهان به منظور ارتباط با مخاطب ارائه و تدریس شود.
- پژوهش های تکمیلی درباره فنون خطابه شهید سلیمانی در ارتباط با مخاطبان متنوع (سرباز، فرمانده، سیاستمدار، مردم، ایرانی، خارجی و...) انجام شود.
- بررسی وصیت نامه شهید سلیمانی از منظر نظریه رتوریک
- شیوه های تخاطب شهید سلیمانی به عنوان فنون و مهارت های ارتباطی در کارگاه های آموزشی فرماندهان و مدیران تدریس شود.
- سبک شناسی مناجات های عارفانه و عاشقانه شهید سلیمانی با استفاده از متن وصیت نامه و سایر نامه های شهید در پژوهش های مستقل صورت پذیرد.
- برگزاری نشست های تبیینی با محوریت وصیت نامه شهید سلیمانی در رسانه ملی

منابع

۱. قرآن کریم.
۲. ابن حمدون، محمد بن الحسن (۱۹۹۶م)، التذکره الحمدونیة، جلد ۳، تحقیق احسان عباس، بیروت: دارصادر.
۳. جعفری لنگرودی، محمد جعفر (۱۳۷۱)، وصیت، ارث، جلد ۲، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۴. _____ (۱۳۷۸)، مبسوط در ترمینولوژی حقوق، جلد ۵، تهران: گنج دانش.
۵. حسینی جرجانی، امیر عبدالفتوح (۱۳۶۲)، آیات الأحکام، جلد ۲، تحقیق ولی الله اشراقی سرابی، تهران: انتشارات نوید.
۶. داور پناه، ابوالفضل (۱۳۷۵)، انوار العرفان فی تفسیر القرآن، جلد ۳، تهران: انتشارات صدر.
۷. دبیری، مینا (۱۳۹۴)، تحلیل زیباشناسی وصیت نامه شهدای کهکلیویه و بویراحمد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد جنوب تهران.
۸. سرل، جان (۱۳۸۷)، افعال گفتاری، ترجمه علی عبداللهی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
۹. _____ (۱۳۸۰)، نگرش های نوین در فلسفه: فلسفه تحلیلی، ترجمه محمد سعیدی مهر، قم: مؤسسه فرهنگی طه دانشگاه قم.
۱۰. سنگری، محمدرضا (۱۳۷۶)، ادبیات پایداری ۸ سال دفاع مقدس، ماهنامه ادبیات معاصر، ش ۱۱ و ۱۲.
۱۱. فهیمی، سید مهدی (۱۳۷۶) فرهنگ جبهه، شهادت نامه ها، جلد اول، تهران: فرهنگ گستر.
۱۲. مجموعه دستورالعملهای مرکز اسناد ایتارگران (۱۳۸۷)، به کوشش اداره کل جمع آوری، نگهداری و تنظیم آثار ایتارگران، چاپ اول، تهران: مؤسسه فرهنگی هنری شاهد.

کد اختصاصی: ۷۱۸۹۲-۱-۹۹۲۰۱

International Conference on The Second Phase of the Islamic Revolution : دومین همایش بین المللی گام دوم انقلاب اسلامی :

The School of Martyr Soleimani ;

مکتب شهید سلیمانی

A Model for Training Jihadi Civilization-Making Managers

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز

۱۳. مصطفوی، حسن (۱۳۶۰)، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، جلد ۱۳، تهران : بنگاه ترجمه و نشر کتاب.

منابع انگلیسی

1. Botha, J. E. (1991). "Speech Act Theory and New Testament Exegesis". HTS, 47/2.
2. Crystal, D. (1985). A dictionary of Linguistics and Phonetics, Basil Blackwell Ltd, New York.
3. Johnstone, B.(2008). Discourse analysis. 2ndedn. Blackwell Publishing Company.
4. Patte, D. (1988). "Speech Act Theory and Biblical Exegesis". Semeia, Italy.
5. Searle, j. (1969) Speech Acts: an essay in the philosophy of language. Cambridge: Cambridge University press.
6. Searle, J. (1979) Expression and Meaning: studies in the theory of speech acts. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Searle, J. and D. Vanderveken (1985) Foundations of Illocutionary Logic. Cambridge: Cambridge University Press.

سایت ها

8. www.yjc.ir/fa/news/7276553
9. www.farsi.khamenei.ir/speech=44695